

ELS REPTES NO SÓN PROBLEMES SINÓ OPORTUNITATS

Josep Maria Forné i Febrer

Director dels serveis territorials del Departament de Benestar Social i Família a Lleida

De set en set

Jaume Oliveras

L'estat del benestar

L'estat del benestar va aparellat amb la societat industrial, bàsicament del segle XIX. La societat industrial va desarrelar la vida dels individus de la família extensa del món rural i va organitzar l'economia dels individus i de les noves famílies entorn a un sou. Calia garantir l'estabilitat econòmica d'aquests individus i d'aquestes famílies a través de pensions i atenció que garantissin la viabilitat mateixa del sistema econòmic. Més endavant, i molt especialment després de la Segona Guerra Mundial, l'estat del benestar amplia els seus objectius amb la voluntat de cohesionar la societat davant del discurs igualitarista del món socialista. És el període de la guerra freda. A la viabilitat del sistema econòmic i les garanties de consum de la població, calia afegir-hi garanties socials de "benestar" que legitimessin el contracte social per atractiu. Això va produir l'enfortiment d'una classe social que cohesionava la societat: la classe mitjana. A finals del segle XX, a aquests objectius, ja sense el món socialista que estava en bancarrota, l'estat del benestar hi afegeix un nou objectiu: crear capacitats als individus, és a dir, empoderar-los, siguin quines siguin les seves condicions.

ELS TRES OBJECTIUS: ESTABILITAT i cohesió social, i capacitació dels individus són vigents avui. Si Europa ha de dir alguna cosa en un món multipolar amb diferents poders (EUA, Xina, Rússia, Brasil, Índia i Europa) és a través de destacar la importància i conveniència dels valors culturals que li són propis i de la defensa de l'estat del benestar amb els seus objectius inherents. Ara bé, cal reconèixer que han aparegut nous reptes que fan que la defensa de l'estat del benestar no pugui ser com ha estat fins ara, malgrat que els objectius siguin els mateixos. Pensar que les coses han de ser com han estat és portar els objectius al fracàs. Quins nous reptes podem destacar en l'estat del benestar? Tres. L'envelliment de la població que ens porta a plantejar la sostenibilitat del sistema de benestar. Sortosament l'esperança de vida s'ha allargat en les darreres dècades, i encara ho farà més. Cal tenir cura de les persones més temps i més intensivament perquè l'edat així ho reclama. En segon lloc, els canvis en el que s'ha entès per família. La família fa i feia d'esmoreïdor social entre

LLUIS ROMERO

l'estat i l'individu. Aquest esmoreïdor, amb els canvis estructurals de la família, s'ha aprimat i la cura de l'estat a l'individu s'ha intensificat. I en darrer lloc, l'augment de la distància social entre classes i l'aprimament de la classe mitjana. Cal buscar correctius econòmics i fiscals importants a les distàncies que hi ha entre els que més tenen i els que menys tenen.

PERÒ A AQUESTS REPTES, cal afegir-hi una variable nova en el context de la globalització: així com l'estat del benestar era interessant socialment, també ho era econòmicament. Garantia el poder de consum de la població i mantenia el sistema econòmic.

Té tres nous reptes en el segle XXI: l'envelliment de la població, els canvis del que entenem per família i la distància entre classes socials

mic. Ara, malgrat aquests avantatges, l'estat del benestar significa uns costos econòmics que el fan poc competitiu a la producció industrial global. L'economia del coneixement encara no ha substituït l'economia industrial i difícilment la substituirà, sinó que la complementarà. Ara bé, aquesta dificultat, que la podríem anomenar com a divorci entre l'estat del benestar i l'economia, cal veure'l no com un obstacle, com se'ns presenta en segons quins contextos neoliberals, sinó com una oportunitat per actualitzar

l'estat del benestar. El cert, però, és que l'abans ja no tornarà. I a tot això cal afegir que cal reformular les tres versions que existeixen de l'estat del benestar. L'escandinava (o socialdemòcrata), que proposa drets universals i il·limitats; sembla difícil la seva sostenibilitat. L'anglosaxona (o liberal), que proposa atendre els qui ho necessiten i prou; converteix l'estat en una mena de beneficència (les *charities*) i acaba no resolent les diferències ni la cohesió social. I el model continental (o conservador), que ofereix la garantia de serveis segons les aportacions individuals sense, tampoc, cohesionar.

CAL DEFENSAR PER JUSTÍCIA l'aportació europea de l'estat del benestar per estabilitzador, cohesionador i capacitador, però caldrà fer-ho posant-lo al dia, amb els reptes del moment i les pressions de l'economia global. Catalunya, en el moment històric que viu, ha de pensar que aquest repte li és propi i és una manera de contribuir al millorament dels catalans i catalanes, i a la humanitat en general. Els reptes no són problemes sinó oportunitats per avançar millorant, malgrat reconèixer les dificultats i els patiments que suposa el trànsit.

Pobresa

Amb un 25% d'atur i un 19% al llindar de la pobresa, quan cada dia 88 catalans cauen sota aquesta infernal situació, la pobresa és el problema bàsic del país. Els números són esfereïdors, i la Creu Roja recorda que a Catalunya hi ha unes 200.000 famílies en les quals ningú no treballa i no reben cap ajut econòmic, mentre la Taula del Tercer Sector parla de 37.000 persones amb problemes d'allotjament i el Banc dels Aliments dona menjar a 300.000 necessitats. La pobresa extrema viu entre nosaltres.

Amb números tan contundents, fou una bona notícia que el Parlament convoqués un ple per debatre aquesta situació preocupant, una sessió que, no s'ha d'oblidar, forçaren els grups del PSC, Iniciativa i la CUP. Talment, és important que els representants polítics dediquin part del seu temps a una cosa seriosa, tot i que els agents del sector no confiaven en gaires miracles. La multiplicació dels pans i els peixos, avui i aquí, és una quimera, però almenys s'apuntava la bona voluntat i una disposició solidària.

Un pur miratge, quan la classe política ha aprofitat la trobada per dedicar-se a avalar desautoritzacions mútues o per proclamar sentiments vergonyosos, com la declaració de la senyora Sánchez dient que "per lluitar contra la pobresa és important preservar la llibertat econòmica". Un debat en què no tot foren bones paraules i que fins feren reclamar, a Convergència i Esquerra, que el problema era la manca de sobirania, una afirmació fora de context que fins fa mal a un independentista.

En un debat per oblidar, fou impossible un mínim de consens, i la realitat deixa testimoni que de seixanta resolucions només se n'aprovaren divuit, i encara cap d'elles per unanimitat. Les millores en les beques menjador, la treva energètica i la renda mínima d'inserció no aconseguiren maquillar la incapacitat política de ses senyories, molt criticades pels agents socials convidats a la tribuna d'oients però impedits a fer ús de la paraula. Càritas, el Banc dels Aliments i les entitats del tercer sector seguiran demostrant que la societat civil és, avui, l'únic recurs fiable.

EN SÍSIF

Jordi Soler

